

TÜRK MONET'İ RESSAM AHMET YAKUPOĞLU'NUN HAYATINDAN SANATA DAİR HATIRALAR

THE HIGHLIGHTS OF LIFE OF PAINTER AHMET YAKUPOĞLU AS TURKISH MONET'S ARTIST

Doç.Dr. Ayşe Nur SIR DÜNDAR

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, aysenur.sir@dpu.edu.tr, Kütahya/TÜRKİYE

ÖZET

Ahmet Yakupoğlu, birçok sanat dalında yaptığı çalışmalarla hem sanatın tanıtımına hem de yeni sanatçıların yetişmesine önemli katkılar sağlamış büyük bir Türk sanatçısıdır. Sanat dünyasında; manzara, natüremort, peyzaj ve portre sanatçısı olarak tanınır. Onun çalışmalarında, Modern Türk Resim Sanatının öncülerinden Çallı Kuşağı'nın etkileri görülür. Tablolarında tabiatın güzelliklerini olduğu gibi yansıtmakla kalmamış, aynı zamanda bu güzellikleri doğal renk atmosferi içinde mükemmel bir perspektifle ortaya koymuştur. O, sadece manzara resimleriyle değil, şehir resimleriyle de şöhret kazanmıştır. Başta Kütahya ve İstanbul olmak üzere Afyon, Amasya, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bilecik, Bolu, Bursa, Eskişehir, Hatay, İzmir, İzmit, Kayseri, Konya, Manisa, Niğde ve Sakarya'nın tarihî ve kültürel dokusu ile doğal güzelliklerini yansıtan çalışmalara imza atmıştır. Sanatkâr, aynı zamanda iyi bir neyzen, tezhip ve minyatür ustası olarak sanat tarihinin önemli şahsiyetleri arasında yer alır.

Bu çalışmada; İlk Türk İzlenimcileri olarak bilinen İbrahim Çallı, Feyhaman Duran, Avni Lütfi gibi ressamların temelini attığı empresyonist ekolünü, kendine has üslubuyla devam ettiren Ahmet Yakupoğlu'nun hayatı ve sanatı üzerinde durulmuştur. Devamında çeşitli vesilelerle yakınlık kurmuş kişilerden edinilen hatıralarla sanatçının hayatından kesitler sunulmuştur. Amaç, Ahmet Bican Ercilasun'un: "*Türkiye'nin Kütahya şehrinde bir Türk Monet*"i şeklinde ifade ettiği bu şahsiyeti, sözlü kaynaklardan derlediğimiz anekdotlarla tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Yakupoğlu, Kütahya, resim sanatı, musiki, hatıralar.

ABSTRACT

Ahmet Yakupoğlu is a great Turkish artist who has made important contributions to both the promotion of art and the growth of new artists. In the art world he is known as a still life, landscape and portrait artist. In his paintings; Among the pioneers of Modern Turkish Painting Art are the effects of Çallı's Style. In a natural perspective, with its melted lines in a natural color atmosphere, which is far from the reflection effort as it is natural. He has gained fame not only with landscape paintings but also with city paintings. Especially Kütahya and İstanbul and also Afyon, Amasya, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bilecik, Bolu, Bursa, Eskişehir, Hatay, İzmir, İzmit, Kayseri, Konya, Manisa, Niğde ve Sakarya's historical and cultural texture and reflects the natural beauty of the work has signed. The artist is also an important figure of art history as a good neyzen, gilder and miniature master at the same time.

In this study; about the life and art of Ahmet Yakuoğlu, who continued his impressionist style of painting based on painters such as İbrahim Çallı, Feyhaman Duran, Avni Lütfi, known as the first Turkish Impressionists, with his own style. In the following pages, sections of the artist's life are presented, with memories from people who have established close relations with him. The purpose of this study is, as Ahmet Bican Ercilasun said: "*Turkish Monet in the city of Kütahya of Turkey*" that I had to introduce with anecdotes culled from parol sources.

Key words: Ahmet Yakupoğlu, Kütahya, art of painting, music, memories.

1. GİRİŞ

Milli olanla evrensel olan arasında karşılıklı akışın güçlü olduğu coğrafyalarda ve zaman dilimlerinde insanlık daha medenî ve huzurlu dönemler yaşamıştır. Anadolu ve Balkanlar coğrafyası, bu akışın çok güçlü olduğu dinamik bölgelerdendir (Füzün, 2012: 5). Bu topraklar, yüzyıllardır insanlığı aydınlatan nice abide şahsiyetler yetiştirmiştir. 20. yüzyılda "Yaşayan En Büyük Türk Minyatür Ustası" unvanıyla anılan Kütahyalı Ressam, Tezhip, Minyatür Ustası ve Neyzen Ahmet Yakupoğlu da bu şahsiyetlerden biridir.

Kasım 1920 tarihinde Kütahya'da doğan sanatkâr, portre türünün bir öncüsü olarak tarihî resimleri ve natüremortlarıyla olduğu kadar manzaralarıyla da saygın bir yer edinen Feyhaman Duran'ın yetiştirdiği önemli bir ressamdır. "Üsküdar Ekolü"nü kurucusu olarak kabul edilen Hoca Ali Rıza

Bey'in çizgisinden yürüyen ve resimleriyle kültürel mirası geleceğe taşıyan Süheyl Ünver ekolünün temsilcisidir.

Ahmet Yakupoğlu'nda resim sanatı; özünde gelenekseli takip eden bir çizgiye sahip olmakla birlikte, modern dünyanın kubbesi altında farklı ve özgün bir şekil almıştır. Türk izlenimciliğini eserlerinde başarılı bir şekilde yansıtmıştır. Hayatın sırrına, tabiatın gizemine vâkıf olmuş; bu sırrı, bu gizemi geleneksel Türk el sanatları estetiğinden gelen zerafetle birleştirmiş sonra bu birleşimi kendi mizacındaki sükunet ile harmanlamış ve tuvaline aktarmıştır.

Yakupoğlu'nun resimlerinde bir fotoğraf makinesi algılaması kadar sağlam bir betimleme vardır. Her ayrıntı dikkatle belgelenmiştir. Özellikle tarihi olan yapılar, tarihle ilgili olan her şey. İzleyene tevekkül duygusu veren camiler, minareler, çeşmeler, sokaklar ve evler; özellikle su. Ağaçlarla birlikte su, altından ırmaklar geçen cennet bahçelerini hatırlatır (Kılıç, 2014: 44).

O, izlenimci anlayışla çizdiği her objede bilinmezliği, sonsuzluğu ve büyüklüğü yansıtmıştır. Tabiatı, günün ilk ışıklarıyla kucaklamış; ışığın objeler üzerindeki yansımasını sabır ve titizlikle seyretmiş; gözlemlerini sağlam desen, perspektif ve kompozisyon bilgisiyle bir araya getirmiş; bu birliktelikten doğan bütünlüğü renkçi geleneğin çizgisinde keskin fırça darbeleriyle tamamlamıştır.

İzlenimlerini tuvaline yansıtırken rengi renk paletinde daima saf haliyle kullanmıştır. Onun kendine özgü yorumuyla manzara resimlerindeki yakut rengindeki gökyüzü, gümüş renkli kayalar, turkuaz rengindeki çaylar, pembe-beyaz renkli çiçekler, fıstık renkli çamlar, ilkbaharı müjdeleyen tomurcuğa duran ağaçlar, yeşilin hüküm sürdüğü dallardaki yapraklar, sisli tepelerin eteklerinden çağıldayan sular farklı bir derinlik kazanmış; başka bir çehreye bürünmüştür. Sanatçının sufiyane bir sezikle yaptığı bu resimler, bedii ve ulvi zevklerin tercümanı olmuştur.

Suların ressamı olarak tanınan sanatçı, aynı zamanda ışığın ve gölgenin de ressamıdır. Resimlerinde, ışığı ustalıklı kullanarak nesnelere rengini, biçimini, hacim ve yapısını çok iyi betimlemiştir. Işığın verdiği renkçi tavır ile soluk ve karanlık renkleri paletinden uzak tutarak canlı ve gerçekçi renk tonlarını resimlerinde etkin bir şekilde kullanmıştır. Tablolarında doğa elemanlarını -ağaçları, suları, dağları, tepeleri ve gökyüzünü- natüralist bir anlayışla sergilemiştir. Bunlar, parlak ve saydam renklerle yapılmıştır. Nesnelere hatlarını, ışık titreşimleriyle eritmeye çalışmaz. Empresyonitlerin aksine daima diri ve canlıdır. Estetik objeyi determine eden ışık ve renk duyumları da son derece uyumlu ve dengelidir. Bu üslubuyla Hoca Ali Rıza Bey'i hatırlatır.

Tabiatın ruhuna nüfuz eden derinlik ve saf güzellik, onun hafızasının arşivine kaydettiği şehir manzaralarında da görülür. Tabiat ve tarih birlikteliğinden doğan bu manzaralarda, zamanın pençesinden kurtarılmış asude bir şehrin - doğup büyüdüğü tarihî Germiyan şehrinin - tabii güzellikleri ve tarihî çizgileri vardır. Bunlar; şehrin taş döşeli dar sokakları, eski mahalleleri, çıkmaz aralıkları, saçakları birbirine değen zarif evleri, tarihin sayfalarını süsleyen asırlık konakları, karakteristik çarşıları, tarihî hanları, hamamları, gürül gürül akan çeşmeleri, ruha huzur bahşeden şadırvanları, şehri bir baştan bir başa selamlayan bağları, bahçeleri, mesire yerleri, uhrevi bir atmosferi teneffüs ettiren türbeleri, izleyene tevekkül duygusu veren camileri, mescitleri ve diğer kutsal mekânları bir şehrin kimliğini ortaya koyan tarihî ve turistik mekânlardır. Kimi zaman karakalem kimi zaman suluboya kimi zaman da yağlıboya ve guaş ile kayda alınan bu mekânların resmi, vazifesini mahviyet derecesinde tamamlayan bir derviş-sanatkâr edasıyla yapılmıştır.

2. HATIRALARLA AHMET YAKUPOĞLU'NUN SANAT ANLAYIŞI

Kamil bir insan, çelebi bir sanatçı, arif bir kişi ve abide bir şahsiyet kimliğiyle edebiyete intikal etmiş olan bu eşsiz sanatkârın sanatın zirveye emin ve vakur adımlarla nasıl tırmandığına, hangi aşamaları katettiğine, nasıl bir çalışma yöntemini benimsediğine, sarfettiği çaba sonunda hangi şaheserleri sanat dünyasına kazandırdığına yakinen şahit olan şahıslardan -Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi emekli öğretim üyesi Mehmet Nuri Uygun Bey, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

öğretim görevlisi Nurhan Gezen Hanım ve Neyzen Mehmet Erdoğan Bey- dinlediğimiz ve kaleme aldığımız hatıraları sizlerle paylaşmak istedik.

2.1. Mehmet Nuri Uygun Bey'in Hatıralarıyla Ahmet Yakupoğlu

Aslen Kütahyalı olan Mehmet Nuri Uygun Bey, resim ve musiki ilmini Ahmet Yakupoğlu'nun rahlesinde tekmil etmiş, onun "Ender talebelerimden biridir." dediği güzide bir şahsiyettir. Yakupoğlu'nun yıllarca bilgisi, görgüsü ve tecrübelerini aktardığı bu talebesi, bir sanat mektebinin örneğini sergileyen hocasının mütevazı hanesinde onun kendini sanata adayışını görmüş; her an onun sanat ve estetik anlayışının bir başka yönünü keşfetmiştir. Onun sadece sanata olan yaklaşımına değil, aynı zamanda hayata, dünyaya, tabiata ve insana yaklaşımına da tanık olmuştur.

Mehmet Nuri Uygun Bey, resim sanatında, musikide kendisine rehber olan hocası Ahmet Yakupoğlu'na ait hatıralarından bazılarını şöyle nakletti:

"Soğuk ve karlı bir kış günüydü. Çatılardan buzlar sarkıyor, kuru ayaz şehri kasıp kavuruyordu. Ramazan ayındaydık. İftardan sonra rahmetli pederim ile Karagöz Camii'nde teravi namazı kıldık. Pederim: "Gel, seni bugün Ahmet Bey'in yanına götürüyüm, onunla tanıştırayım." dedi. Namazdan sonra çıktık. Karagöz Camii'nin karşısında Küçükhamam'ın köşesinde bulunan kiraathaneye doğru ağır adımlarla ilerledik sonra pederin önde ben arkada kiraathanenin arka kapısından içeriye girdik.

O mekân, çocukluk hafızasıyla hâlâ gözümün önündedir. Burası, büyükçe bir kiraathaneydi. Arkasında da oda büyüklüğünde geniş bir çay ocağı vardı. O çay ocağında yana açılan bir servis penceresi bulunmaktaydı. Ocakçılar, burada çalışırlardı. Onun girişi, Yeşil Camii'ye doğru çıkan cadde üzerinden olup arkadandı. Arkaya doğru L tipi bir sedir, köşede de çay ocağı ve tezgâh vardı. Oradan servisler yapılıyordu. Ramazan akşamı olduğundan kiraathane çok kalabalık, servis de çok yoğundu.

Pederim: "Ahmet Bey, yok mu?" diye sordu. Ocakçı Emin Usta: "Şimdi gelir hocam. Siz buyurun, oturun!" dedi. Sedire oturduk. Duvarlar, manzara resimleriyle doluydu. Bunlara bakmaktan kendimi alıkoyamadım. Bunlarda, renk cümbüşünden doğan bir ahenk vardı. Hepsini uyumlu ve olağanüstüydü. Emin Usta, bize: "Ne içersiniz?" diye sordu. Peder, "Çay içelim." dedi. Emin Usta, bu cevabı aldıktan sonra bana dönerek: "Sen gazoz iç, evlat." dedi ve tezgahın yanında bulunan kasadan bir gazoz açarak bana uzattı. Babamla birlikte Ahmet Ağabey'i bekliyorduk. Pederim, çayı yudumlarırken yavaşça kapı açıldı. Ahmet Ağabey, elinde bir tuval, üstünde de çalıştığı resimle içeriye girdi. Ahmet Ağabey'in o zaman gençlik yıllarıydı. Pederimle selamlaştılar, sarıldılar. Ahmet Ağabey, beni göstererek: "Bu kim?" diye sorunca pederim de: "Bizim mahdum." diye cevap verdi. O zaman büyükler, benim çocuğum, benim evladım demezlerdi; hizmetkâr, hademe yani yardımcı manasında mahdum kelimesini kullanırlardı. Ahmet Ağabey: "Ooo, öyle mi? Okuyor musun oğlum. Ne yapıyorsun?" diye sordu. Mahcup tavırlarla: "Kütahya Lisesi'nde ortaokulda okuyorum. Orta ikinci sınıftayım, efendim." diye cevap verdim. "Öyle mi? Aferin, o okulda biz de okuduk. Maşallah. Allah muvaffak etsin." dedi. Bu güzel ifadeleri söyledikten sonra pederimle konuşmaya başladılar. Hâl hatır sorduktan sonra ağabeyinden bahsetti. Meğer Ahmet Ağabey'in Yaşar adında bir ağabeyi varmış. 30'lu yaşlarda vefat etmiş. Bizim rahmetli pederin de çok samimi bir arkadaşıymış. Günleri, daima beraber geçermiş. O konuşmalar sırasında beni ilgilendiren onun o nazik kibar hâl ve hareketleriyle fırçasından çıkan ve tuvalinde hayat bulan desenler oldu. Bunlara hayran hayran baktım. Çocuktum sanattın inceliklerine vâkıf da değildim ama içimde sanata karşı hep bir muhabbet, merak da vardı. Çayın arkasından bir de kahve içildi. Bu arada Ahmet Ağabey, çalışmaya başladı. Hem anlatıyor hem önündeki tuvalin üstündeki resmi çalışıyordu.

Ahmet Ağabey, o zamanlar ne bulursa onun üzerinde çalışırdı. Yeni resme başlayanlar; bu Fransız tuvali, bu falan tuvali derler. Yüksek paralarla tuval alırlardı. Üstüne anlam veremediğim şekillerle dolu acayip resimler yaparlardı. Ama Ahmet Ağabey öyle değildi. Tuvalini kendi temin ederdi. Bakar ki esnaf bir kutuyu kapının önüne atmıştır. Esnafa: "Ben, bunu alıyorum." der. Onu, eve götürür sonra da malzeme olarak kullanırdı. Yokluk dönemiymi.

Ahmet Ağabey ile benim ilk tanışmam böyle bir ramazan gecesinde kiraathanenin çay ocağında oldu. Önce onun çay ocağında resim yapmasına mana verememiştim. Sonra öğrendim ki ev soğuk olduğundan buraya gelip sıcak ocağın yanında çalışıyormuş. Kiraathanenin sahibi ona: “Ahmet Bey, sen burada çalış.” demiş. O günden sonra Ahmet ağabet de bu kiraathanenin çay ocağında çalışmaya başlamış.

Gençlik yıllarımda Ahmet Ağabey ile beraber atölyede çok çalıştık. Resim yaparken nasıl bir yol takip ediyor; hangi rengi, hangi renkle karıştırıyor; fırça darbelerini nasıl yapıyor diye onu dikkatle izlerdim. Bir saat, iki saat hatta gün boyunca hiç konuşmadan, tek bir kelime söylemeden çalıştığımız zamanlar olurdu. O öyle çalıştıkça ben de gözümü ayırmaksızın onun fırçasının ucuna bakardım. Çalışmasını tamamladığında; sakın bir tavırla “Nasıl oldu?” diye sorardı. Ben de; “Çok güzel oldu, Ahmet Ağabey.” diye cevap verirdim. Onun yaptığı resimlerin güzel olmaması mümkün değildi. Öyle şahane fırça darbeleri, vardı ki... Kimi zaman resim yaparken benimle konuşur, yaptığı işlemleri anlatırdı kimi zaman da sorular sorar sonra sorduğu sorulara kendisi cevap verirdi. O sorularıyla benim dikkatimi toplamaya çalışırdı. Bazen eski yaşadığı olaylardan, o zamanın Kütahya’sından, Kütahya’nın tarihinden, kültüründen, renkli simalarından bahsederdi. Aramızda otuz yaş vardı. O 1920, ben 1950 doğumluydum. Onun bilgisi, görgüsü ve birikimleri vardı. Bunları, bu çalışmalar sırasında bana aktarırdı. Ondan kültür ve sanat adına çok şey öğrendim, çok feyz aldım.

Atölyede birlikte olduğumuz bir gün tezgâhında çalışırken: “Boyacı ile ressam arasındaki fark nedir?” diye sordu. Böyle bir soru karşısında şaşırımdım. Ne diyeceğimi bilemedim. Benim tedirginliğimi fark ederek: “Boyacı, alır boyayı bir duvara sürer. Biz, boyayı tuvalin üstüne bırakırız. Böyle alıp da boyacı gibi sürme değil bizim yaptığımız iş.” dedi.

Ahmet Ağabey, evvela uzak mekândan çalışmaya başlar sonra yakın mekâna gelirdi. İleriden geriye doğru çalışırdı. Fırçaları hazırlarken bir taraftan da zihninde yapacağı resmin planını çizirdi. Bir manzara mı yapacak, karşıda tepe mi var, dağ mı var önce onları çizirdi sonra ön taraftaki ağaçları ve gerideki gökyüzünü yapar; nihayet yakın mekâna gelir; buradaki suyu, suyun aktığı büyük kayayı, kayanın yanındaki çimenliği yapardı. Kabataslak resmi hazırladıktan sonra işe gökyüzünden başlardı. Yukarıya mavi boyayı bırakır, fırçayı yakına doğru getirir ardından aşağıya doğru iner; yeşillikleri, suyun aktığı kayayı çalışmaya başlardı. Kayanın kabasını önce koyuca bir renkle yapar sonra güneşin ışıklarının vuruşuna göre kayanın rengini yavaş yavaş açardı.

Bir tablonun kabasını üzerinde gösterir sonra onu alır, bir kenara koyar ve onun kurummasını beklerdi. O tabloyu, bir daha ertesi gün çalışırdı. O günü boş geçirmezdi. Yeni bir tuval üzerinde çalışırdı. O tuval de bir gün evvel çalıştığı bir resim olurdu.

Ahmet Ağabey sadece atölyede değil, mahalle aralarında, kırlarda da çalışırdı. Onunla Kütahya’nın eski mahallerinde çok resim yaptık. Bir gün önceden “Yarın buraya gelelim.” derdi. Ertesi günü oraya giderdik. Mahallenin meraklılarından, çocuklardan, gençlerden gelen olurdu. Beğenilerini dile getiren cümleler sarf ederek birbirlerine: “Ne kadar da güzel yapıyor.” derlerdi. Meraklılar içinde hanımlar da olurdu. “Bu resim yapan Ahmet Bey mi? O, remi güzel yapar. Kimse onun eline su dökemez.” der sonra yanımıza gelerek: “Ahmet Bey, mahallemize hoş geldin, sefa getirdin.” diyerek onun hâlini hatırlarlar. Bazen çay bazen çayla birlikte gözleme getirirler; “Acıkmışsınızdır yiyiverin.” derlerdi. Ahmet Ağabey, tebessüm dolu gözlerle onlara teşekkür eder, ikramda bulunan hanıma ismen hitap eder, ailenin diğer fertlerinin hâlini hatırlar da bir bir sorardı. O, toplumla iç içe olan bir sanatçıydı.

Kırda çalıştığımız resimlerde de deseni kabaca çizdikten sonra atölyedeki gibi tuvali alır, kurusun diye yere koyardı. Pırıl pırıl açık havaları severdi. Diğer izlenimci ressam gibi ışığa önem verir: “Tam resim günü bugün.” derdi. Kırda manzara çalıştığımız zaman ışığı kaybetmemek için resmi süratlice yapardı. Âdeta güneşle yarıştırdı. Çünkü ilerleyen saat dilimi içinde güneş gökyüzünden akıp gider; onun geçip gitmesiyle de manzara değişirdi. Ahmet Ağabey birşeyler yiyip içelim. Aldığımız

pide, getirdiğimiz yemek soğudu dediğimizde; “Aslan, güneş gidiyor sonra yeriz. Güneş varken yapacağımız deseni çıkartalım.” derdi. Onun için öncelik o manzarayı resmetmekti.

Ahmet Ağabey’in tahta bir kutusu vardı. Burada, resim için kullandığı bütün ya da yarım yağlıboya tüplerini muhafaza ederdi. O desenin rengini yakalamak pahasına o rengi kutudaki tüpler içinden arardı. “Buralarda krom mavisi vardı. Nerde acaba?” derdi. Biz de arardık. Amaç aramak değil, renkleri bize öğretmekti. Bazen de bir fırça lazım olurdu. Fırçaların uçları, çalışa çalışa dökülmüş, âdeta bir top halini almıştı. Ama o fırça onun için çok kıymetliydi. “Buralarda bir fırça olacaktı.” derdi. Siz onu atılacak bir fırça gözüyle bakardınız. Ahmet Ağabey ise; “O, işe çok yarar. Bak, bunlar suyun akışını güzel yapar.” derdi. Hemen onun üstüne boya alır, içine gaz yağı koyar, karıştırır ve tuvalin üstünde onu sert sert aşağıya doğru indirirdi. O suyun akış çizgilerini, bu sert uçlu fırçalarla yapardı. Sol elinde fırçalar demet halindeydi. 8-10 tane fırçayı birden elinde tutardı. Birini alır çalışır sonra onu beze siler, onu koyar, bir diğerini alır çalışırdı. Çalıştığı tuvalin üstündeki kullanışa göre fırçaları bir bir değiştirirdi.

Akşamüstü işimiz biterdi. Resmi, arabanın arkasındaki camın önüne koyardık. Arabamıza biner, Yeşil Camii’nin önüne gelirdik. Arabayı park eder sonra da Yeşil Camii’nin karşısında bulunan küçük ve şirin bir çinici dükkanı olan Nimet Çini’de Ahmet Ağabey’in kadim dostu Hoca Hafız Mehmet Dumlu Efendi’yi ziyaret ederdik. Biraz hoş beş ettikten¹ sonra o gün kırda bayırda ya da şehrin bir mahallesinde yaptığımız resmi getirmek için dükkândan çıkar arabaya doğru giderdim.

Mehmet Dumlu Efendi, hayranlıkla resme bakar: “Ahmet Abi, çok güzel olmuş. Çayı hakettiğiniz.” der ardından çaycıya seslenerek çay söylerdi. Bir taraftan çaylar yudumlanır bir taraftan da sohbet edilirdi. Bu iki gönül insanının muhabbetlerini büyük zevkle dinler, huşu içinde dinlediğim bu sohbet hiç bitmesin isterdim. Sohbet bitince de resmi aldığım yere koyar, Ahmet Ağabey’i de Maltepe Senti’ndeki evine bırakırdım.

Ahmet Ağabey’in öğretme tekniği inceleme ve uygulamaya dayanırdı. Yapılışını gördüğüm bir resmi bana vererek: “Sen, bundan bir tane çalış.” derdi. Evde onun çantası gibi mütevazı tahtadan yapılmış bir çantam vardı. Kontraplaklardan birini tuval olarak hazırlayıp çalışmaya başlardım. Rahmetli pederim yanıma gelir, bir benim yaptığım resme bir de Ahmet Ağabey’in o şahene resmine bakar: “Oğlum, sen kırk yıllık fırçayla kendini ölçmeye kalkıyorsun. Kırk yıllık fırça bunu yapan. Aynısını mı yapmaya çalışıyorsun?” diyerek moralimi bozucu sözler sarf etmesine rağmen edep ve muaşeret içerisinde: “Baba yapamasak da benzetmeye çalışırız.” diyerek istikrarlı davranıp resmi yapmaya devam ederdim. Aradan bir müddet daha geçer sonra babam yine yanıma gelerek: “Eyi,² berenara³ benzemeye başlamış.” derdi. Ertesi günü hem yaptığım çalışmayı hem de o bir gün evvel birlikte dış mekânda çalıştığımız resmi Ahmet Ağabey’e götürürdüm. Resme bakar, tavsiyelerde bulunurdu.

Ahmet Ağabey’in üzerinde çalıştığım ve yaptığım resim hakkında görüşlerini belirttiği bir gündü. “Evlat, onu kobalt maviyle yapsaydın. Şu çizgilerde fırçayı şöyle tutmuşsun, böyle tutsaydın daha iyi olurdu.” dedi. Ben de “Ahmet Ağabey, sen yapiver, düzeltiver.” dedim. O zaman bana dönerek: “Yoo, ben düzeltiverirsem o resim benim eserim olur. Bu, senin eserin. Çalıştıkça nasıl geliştiğini kendin de göreceksin. Geliştikçe de hata yapmayacaksın.” Dedi.

Ahmet Ağabey, ile geçirdiği o yıllar benim için çok kıymetlidir. Ben, ondan çok faydalandım. Sanatın inceliklerini onun sayesinde vâkıf oldum. Resim yapma tekniklerini, ışığın sırrını, renklerin kullanımını, tabiattaki objeleri görmeyi, bunları tuvale taşımaya da öğrendim. O, bana resim yapmayı değil aynı zamanda ney üfleme, ney yapımında kullanılacak kamışın hangi özelliklerde bulunacağını, ney’in deliklerinin nasıl açılacağını da öğretti.”

¹ hoş beş etmek: “sohbet etmek” anlamına gelen kelime, Kütahya yöresine ait halk ağzında kullanılır.

² eyi : “iyi” anlamına gelen kelime, Kütahya yöresine ait halk ağzında kullanılır.

³ berenara: “aşağı yukarı, biraz” anlamına gelen kelime, Kütahya yöresine ait halk ağzında kullanılır.

2.2. Nurhan Gezen Hanım'ın Hatıralarıyla Ahmet Yakupoğlu

Nurhan Gezen Hanım, Ahmet Yakupoğlu'nun keşfettiği yeteneklerdendir. Ondaki sanatçı ruhun kemalini görmüş, onu rahlesinde Türk resim sanatının izlenimci ekolünün bir takipçisi olarak yetiştirmiştir. Hocasından suların sırrını öğrenen Gezen, bu sırrı manzara resimlerindeki bazen nazlı nazlı akan bazen çağıldayan bazen de bir dervişin sessizliğine bürünen durgun sulardan ifşa etmiştir.

Ressam Nurhan Gezen Hanım, aktardığı hatıralarla hocası Ahmet Yakupoğlu'nun sanatı hakkında şunları söyledi:

“Hocam, Hoca Ali Rıza Bey'in çizgisinde yetişen izlenimci bir ressamdı. Ancak onun izlenimciliği, doğanın belli ışık ve atmosfer etkileri altındaki çeşitli görünüşleri karşısında duyuların algıya dönüşen kesinliğini saf renk ve dinamik bir fırça işçiliği aracılığıyla tuvale sistematik bir şekilde geçirmeyi öngören Batı izlenimciliğinden oldukça farklıydı. Monet ya da Pissarro gibi, her değişen ışığın doğa üzerinde yaptığı değişik etkileri kaydeden bir araç gibi davranmak yerine, duygularını yansıtmaya en elverişli görüntülerin karşısında, neredeyse kendinden geçercesine, doğanın şiirini resimselleştirmeye çalışmıştır.

O, tıpkı Hoca Ali Rıza Bey gibi objelere realist şekilde yaklaşır, ancak ışık ve gölgenin birlikteliğini renklerle ifade ederdi. Resimlerini gün ışığında yapmayı severdi. Işığın etkisiyle rengi işler ancak objelerin biçimlerini değiştirmezdi. Onun resimlerinde objelerin biçimleri aynı kalır ve erimezdi. İzlenimci ressamın resimleri ancak gözünüzü kısıtığınızda bir bütün olarak görülür. Halbuki hocamın bütün resimlerinde gözünüzü kısmınıza gerek yoktu. En ince ayrıntısına kadar resimlerdeki her şey netti. Özellikle mimari unsurlarda kullanılan renkler daha yalındı, hatlar ise belirgindi. Bunların belirgin hatlarla gösterilmesi, onun yaşadığı dönemin tarihini belgeleme kaygısından kaynaklanırdı.

Hocamdan resim dersleri almaya gelen öğrenciler, genellikle resim sanatına gönül vermiş, kendini sanatına adamaya hazır kişilerdi. Resim yapmak için kendisinden ders almaya ilk defa gelen öğrencilerden resim yaparken kendisini uzun süre izlemelerini isterdi. Bu süre bazen günlerce bazen aylarca devam ederdi. Bu, onun düsturuydu. Ben de hocam resim yaparken aylar boyunca bütün dikkatimle onu izledim. Bu süre zarfında onunla çok az konuştuk. Zaten o, az ve öz konuşurdu. Söylenmesi gerekeni söylerdi.

Başka şehirlerden sanatkârlar, ilim adamları ve devlet erkânından çok sayıda ziyaretçi gelirdi. Onlar konuşurdu ama hocam gelen misafirlere hürmeten ara ara konuşur sonra resmi çalışmaya devam ederdi. Ancak ikramda bulunmayı da severdi. Onlara kışın sıcak çay, kekik ya da ıhlamur yazın soğuk ve limonlu çay ikram ederdi. Kışın atölyesindeki sobanın üstünde her zaman bu bitki çayları hazır olurdu.

Resim çalışmasına her hafta sonu sabahları giderdim. Bir pazar sabahı çalışmak için yanına gittiğimde benim için yaptığı hazırlığı gördüm. O günü hiç unutamıyorum. Kendi sehpasının yanına bana da küçük bir tezgâh hazırlamıştı. Tezgâhın üstüne tuvalle birlikte kullanacağım bütün resim malzemelerini -boyaları, fırçaları, duraliti- koymuştu. Bu hazırlık karşısında duygulandım; sevindim; çok mutlu oldum. Bana: “Artık yanımda çalışabilirsin.” demişti. Sonra resimlerini göstererek arasından birini seçmemi istedi. “Hadî, seç birisini ve çalış.” dedi. Ne yapacağımı şaşırardım. Hocam, ben seçmesini bilemem. Siz, benim için bana uygun bir resim seçin. Ben de onu çalışayım, dedim. O da kendi bahçesinden yaptığı bir sonbahar resmini seçerek yapmam için benim tezgâhıma koymuştu.

Bilemediğim, takıldığım yerleri kendisine sorardım. Cevap verir, sabırla nasıl yapılacağını gösterirdi. Yaptığım hatalara kendi fırçasıyla düzeltmek istemezdi. Benim düzeltmemi beklerdi. Bu hatalara nadiren müdahale eder, bir fırça darbesi ile dokunur ve onları düzeltirdi. Benim defalarca uğraşıp da yapamadığımı bir fırça darbesi ile yaptığını görünce ona olan hayranlığım artardı.

Güzel Sanatlar Fakültesini kazanıncaya kadar yanında kendisinden resim eğitimi aldım. Karakalem, soluboya yağlıboya nasıl kullanılır ondan öğrendim. 1990 yılında onun terbiyesinde başlayan

çalışmalarım üç yıl devam etti. Bu süre zarfında hocamla ancak kış mevsimlerinde çalıştık. Yazları İstanbul'a gittiği için çalışamazdık. Ben, onunla atölye ortamında çalışabildim. Fakat yaptığı resimler ve bu resimlerin hikâyeleri ile sanki onunla geçmişte bunları yaşamış gibi hissederdim. Bazen onunla birlikte kendimi tabiatın kucağında bulurdum.

İlgilendiği öğrencinin her alanda donanımlı olmasını isterdi. Kütüphanesindeki birçok kitabını, eserlerini, Akademideki öğrencilik dönemi karakalem çalışmalarını gösterirdi. Sadece resim değil, tasavvuf musikisi yönünden de beni yetiştirmek istedi. Çok uğraştı, çabaladı fakat ne ney üfleme ne de rebap çalmayı başaramadım. Baktı başaramayacağım: "Allah, bu yönden sana nasip vermemiş, evladım. Biz seninle resim yapalım." dedi. Onun musiki zevkini sadece dinleyici olarak paylaşabildim. Benim üzgün olduğumu ya da resim yapmaya hazır bir ruh hâlimin olmadığını hissettiği an şah ney üflerdi. Ney'in sesiyle birlikte bütün güzellikler benim ruhuma işlerdi. Hocama göre insanın içi rahat, temiz ve güzel olmayınca resim de güzel olmazdı.

Hocamla çalıştığım dönemlerde ondan yağlıboya eğitimi almak için başka öğrenciler de geldi fakat onların hiçbirini eğitimini tamamlayamadı. Bir müddet devam ettiler sonra bir daha gelmediler. Buna biraz da istemeyerek de olsa ben sebep olmuşum.

Hocamın tekniğinde fırça hareketleri çok hızlıdı. O anki ışığı, güneşi yakalamak amacıyla hızlı çalışır ve tablolarını hızlı bitirirdi. Ben de onu göreyerek ve onun bu tekniğini idrak ederek hızlanmaya başladım. Onunla çalıştığım yıllarda başka bir öğrenciye de tezgah açılmıştı. Öğrenci diyorum ama kendisi lisede bir resim hocasıydı. Hocam ikimizin önüne de aynı tabloyu koyardı. Belli bir süre geçtikten sonra ben tabloyu bitirirdim. Diğer öğrenci ise bitiremezdi. Bu, böyle birkaç ay devam etti sonra bunu bir başarısızlık ve gurur meselesi yaptı ve o öğrenci bir daha derse gelmedi. O dönemlerde pek çok öğrenci bir süre derslere devam edip sonra bırakıp gitmişti. Hocam, bunu fark edince biraz yüksek bir ses tonu biraz da nüktedan bir edayla: "Bana bak! Çok çabuk yapıyorsun. Moralleri bozuluyor. Öğrencileri kaçıırıyorsun. Kocaman resim öğretmeni, senin yüzünden bir daha gelmedi. Adam bir resimle uğraşırken sen üç tane yaptın. Hızlı hızlı yapma artık! Sen, biraz başka şeylerle ilgilen." dedi. Yardımcısı ve dostu olan Hayrettin Subaşı ile hep beraber bu duruma biraz da gülmüştük. Bu sözlerinden sonra daha dikkatli ve biraz daha yavaş bir tempo ile çalışmalarına devam ettim.

Hocam, kendisini yetiştiren hocalarını her zaman büyük bir saygı ve minnetle anardı. Bazen uzaklara ve tek noktaya bakarak duygulanırdı. O zamanlar ona atalık eden hocalarını özlediğini anlardım. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesini kazanıp hocamın elini öpmeye gittiğimde: "Allah onlardan razı olsun. Mekânları cennet olsun. Şimdi atalık etme sırası bizde. Sen de okulunu başarıyla bitir." dedikten sonra bana kapalı bir zarf verdi. Eskişehir'de öğrencilik hayatım boyunca başım sıkıştığında yanına gidebileceğim insanların isimlerini de söylemişti. Bunlardan sadece hocamın kitap ciltlerini yapan Cenani Usta'yı birkaç kez ziyaret etmişim.

Hocamın evinden ayrıldıktan sonra zarfı açtım. Zarfın içinde beş altı tane kendisinin kullandığı samur suluboya fırçası ile Güzel Sanatlar Fakültesine gidecek bir öğrencinin ilk zamanlarda ihtiyacı olan tüm malzemelerini karşılayacak miktarda para olduğunu gördüm. O zarf benim için paha biçilemez bir değer taşıyordu. Çünkü hocamın bana yaptığı bu atalığın hiç bitmeyeceğinin, nefesinin her daim üzerimde olacağına kanıtıydı. Rahmetli Süheyl Ünver'in yaptığı atalığı, hocam bana yapmıştı. Çok duygulandım. Tarifi edilemeyecek duygular içindeydim. Hiçbir karşılık beklemeden öğrencisine eğitim veriyordu. Üstelik yine seni düşünüp gittiğin yerde zor durumda kalırsın diye iki üç ay boyunca bana yetecek yüklü bir parayı benden esirgemiyordu. Bir insanın gönlü bu kadar geniş, ruhu bu kadar yüce olurdu.

Hocam, Çallı Kuşağı Döneminin usta ressamı ile beraber olmuştu. Onlardan feyz almıştı. Onlardan aldığı eğitimi kendi bünyesinde birleştirmişti."

2.3. Mehmet Erdoğan Bey'in Hatıralarıyla Ahmet Yakupoğlu

Mehmet Erdoğan; 14-15 yaşlarındayken babası Ziya Erdoğan tarafından Ahmet Yakupoğlu'nun himayesine verilmiş, onun rahlesinde yetişmiş sayılı neyzenlerimizden biridir. Çalışmalarında tekke tavrını başarıyla devam ettiren Erdoğan, "Bir Boğaziçi Ressamı" olarak tanıdığı, gönül verdiği hocasıyla uzun yıllar birlikte olmuş ve ondan feyz almıştır. Hocası Yakupoğlu'na ait resim sanatıyla ilgili bir hatırasını şöyle nakletti:

"Ahmet Ağabey'in İstanbul'a kazandırdıklarından biri de erguvandır. "İstanbullu'ya erguvanı biz tanıttık." derdi. Boğaziçi'ni, Boğaziçi yapan detaylardan birisi de erguvan çiçekleridir. Çoğu İstanbullu, onun adını bile bilmezken Ahmet Yakupoğlu tablolarında erguvanı görüp de onun güzelliğinin farkına varabilmiştir. Hâlbuki Roma döneminde yetiştirilmeye başlanmış, yetişmesi için de asırlarca özen gösterilmiştir. Ahmet Ağabey sayesinde tekrar erguvansız İstanbul düşünülüyor ve artık erguvan şenlikleri düzenleniyor. Burada bir de resimle ilgili küçük bir anısını anlatayım. Ahmet Ağabey akademinin ders dönemi bittiğinde hocası Feyhaman Bey'in; "Yazın boş durmak yok. Bol bol resim yapacak ve geleceksin." emri ile yaz günlerini değerlendirir pek çok resim yapar. Akademiye dönüşünde yaptığı resimleri, sınıfta Feyhaman Hoca'nın önüne dizer. Hoca, resimlere bakarken odaya Ressam Hikmet Onat girer. Bu resimlerden birini eline alır, derinden derine bir iç geçirerek: "Vallahi, bu resmi ben dahi yapamam." der. Siz, Ahmet Ağabey'in sanatını, sanata olan yeteneğini, yaptığı tüm tablolara okuma mesafesinde yaklaştığınızda bile görüntü hiçbir zaman flulaşmaz ve en ince detayları görebilirsiniz. Bu özellik, pek nadir ressamda vardır."

3. SONUÇ

Ahmet Yakupoğlu, kendine özgü tabiat ve su resimleriyle literatüre geçen usta bir ressamdır. Onun Süheyl Ünver'in kendindeki yeteneği görmesiyle resim üzerine başlayan profesyonel sanat hayatı, Feyhaman Duran, İbrahim Çallı, Halil Dikmen gibi sanatta mücehhez insanların desteğiyle zenginleşmiş; Çağdaş Türk Resim Sanatına izlenimci ekolün olgusunu gerçekçi bir göz ile yorumlayıp yeni bir bakış açısı kazandırmış, tabiat ve şehir manzaralarındaki özgün kompozisyonlarıyla adını sanat dünyasına yazdırmıştır.

Işıklı ve saydam niteliklere sahip renk tercihleri ile kendi döneminden önceki Hoca Ali Rıza, Halil Paşa ve Hüseyin Zekayi Paşa'nın gerçeklik algısına benzer duyum içeren sanat algısıyla buluşarak resimlerine zaman dışı bir boyut kazandırmıştır.

Karakalem ve suluboya resim çalışmalarının yanı sıra güçlü bir yağlıboya ressam, eserlerinde oldukça gerçekçi ama daha çok izlenimci bir üslup ile genelde sıcak renkler ile ışığın uyum içinde olduğu konuları işlemiştir.

Çizimleriyle kaybolan sokakları, tarihi yapıları günümüze taşıyan bir ressam olarak Türk kültür ve sanatına hizmetler vermiştir. Yüzünü Anadolu'ya döndürmüş; diğer çağdaşları gibi Fransa, Londra, Paris gibi Avrupa şehirlerini değil, eğitiminden sonra doğup büyüdüğü şehre dönerek kendi kültürünü ve üzerinde yaşadığı toprakları resmetmeyi tercih etmiştir.

Sanatkarın bugün birer tarihî belge niteliği taşıyan eserleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı tarafından 2010 yılı "Üstün Hizmet Ödülü"ne layık görülmüştür.

Ahmet Yakupoğlu, Süheyl Ünver'in: "Ahmet talip olma, matlup ol." sözünü hayatının düsturu yapmış; yaşantısı boyunca kimseden hiçbir şey talep etmemiş, hep matlup olmayı tercih etmiş ve sanat tarihimizde derviş-sanatkar tipinin örneğini teşkil etmiştir. Bu doğrultuda kontrplak ve kağıt üzerine yapmış olduğu 2500 adet orijinal yağlıboya tablolarından oluşan koleksiyonunu; musiki aletlerini, sanat kitaplarından oluşan kütüphanesini ve Kütahya'nın Maltepe Semtindeki evini sağlığında Hoca Hafız Mehmet Dumlu Efendi'nin vesilesiyle Dumlupınar Üniversitesine bağışlamıştır.

Sanatçı, Çağdaş Türk Resim Sanatı'nda meşakkatli ve yorucu olduğu kadar keyifli ve verimli geçen doksan altı yılı dolu dizgin yaşamış; 2 Ekim 2016 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. 3 Ekim Pazartesi günü Hıdırlık Ahi Erbasan Mezarlığı'na defnedilmiştir.

EKLER

FOTOĞRAFLARDA AHMET YAKUPOĞLU

Fotoğraf 1: Evindeki Atölyesinde Çalışırken (Yakupoğlu, 2016a: 92)

Fotoğraf 2: Evindeki Atölyesinde Tezgâhının Başında (Yakupoğlu, 2016a: 95)

Fotoğraf 3: Evindeki Atölyesinde Dinlenirken (DPÜ Arşiv)

Fotoğraf 4: Evindeki Atölyesinde Şah Ney Üflerken (Yakupoğlu, 2016a: 100)

Fotoğraf 5: Maltepe Semtindeki Evi ve Bahçesi (Yakupoğlu 2016a: 15)

Fotoğraf 6: Maltepe Semtinde Yaptırdığı Çinili Camii (Yakupoğlu, 2016a: 16)

Fotoğraf 7: Resim Süheyl Ünver ve Ahmet Yakupoğlu (Yakupoğlu, 2016a: 57)

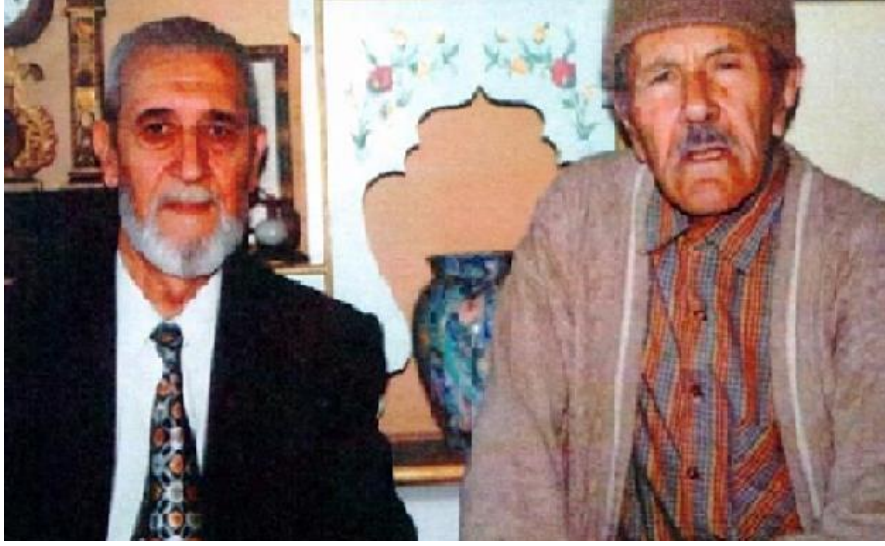
Fotoğraf 8: Süheyl Ünver, Ailesi ve Ahmet Yakupoğlu (Yakupoğlu, 2016a: 56)

Fotoğraf 9: Ressam Feyhaman Duran ve Süheyl Ünver'in Portresi (Yakupoğlu, 2016a: 63)

Fotoğraf 10: Halil Dikmen, Ahmet Yakupoğlu, Zeki Faik İzler, Rahmi Artemiz (Yakupoğlu, 2016a: 15)

Fotoğraf 11: Hoca Hafız Mehmet Dumlu ve Ahmet Yakupoğlu (Hakkı Işık Arřivi)

Fotoğraf 12: Ahmet Yakupoğlu ve Cinuen Tanrıkorur (Hakkı Işık Arřivi)

Fotoğraf 12: Ahmet Yakupoğlu ve Manevi Kızı Havva Skmener (Yakupoğlu, 2016a: 19)

RESİMLERİYLE AHMET YAKUPOĞLU
Kütahya'dan Tabiat Manzaraları ve Tarihî Yapılar

Resim 1: Kütahya, Çamlıca'nın Meşhur Şelalesi (Yakupoğlu, 2016b: 321; DPÜ Koleksiyonu)

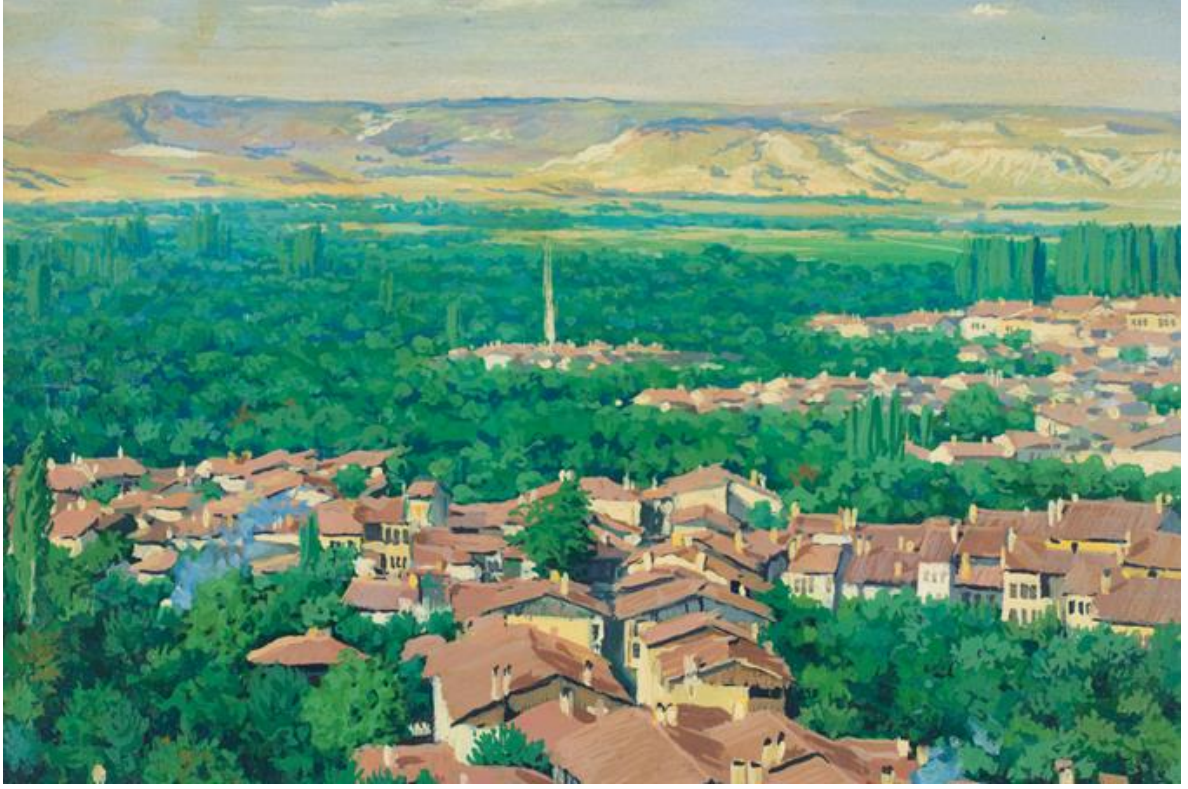
Resim 2: Kütahya, Eski Gediz Caddesi (Yakupoğlu, 2016b: 342; DPÜ Koleksiyonu)

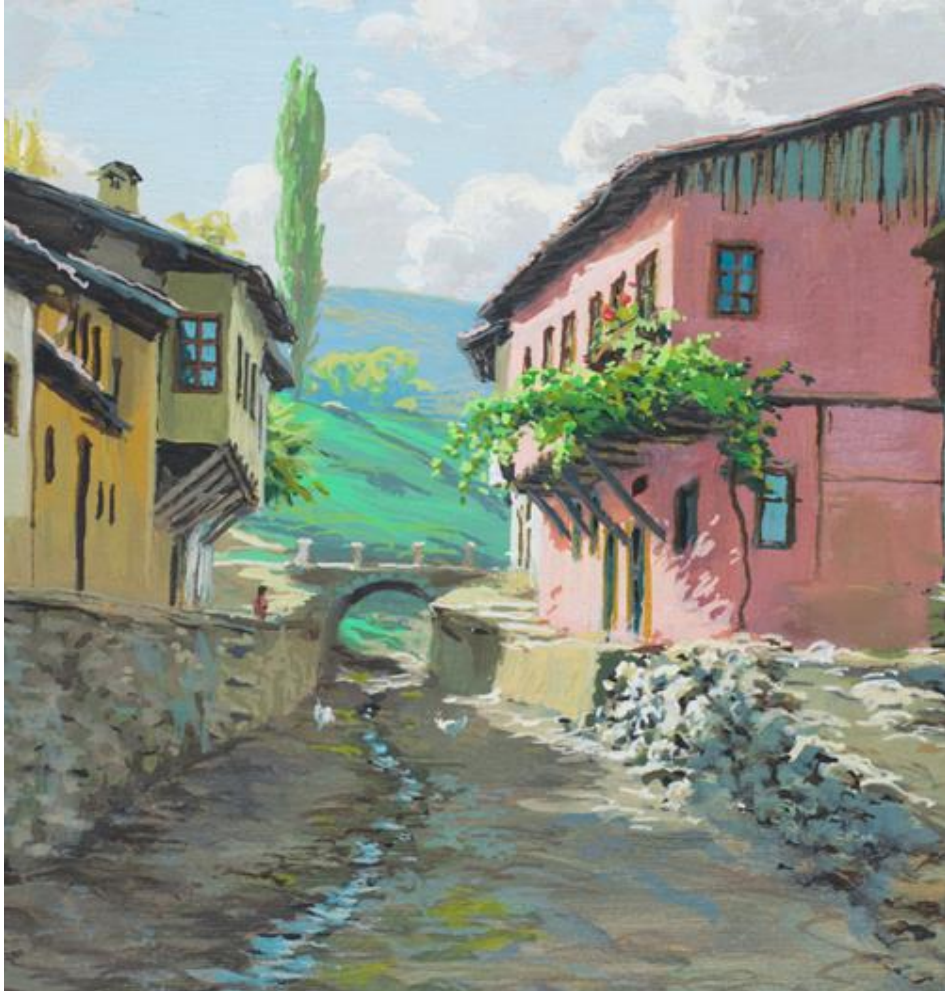
Resim 3: Kütahya, Aşağı Porsuk Kıyılarından (Yakupoğlu, 1991: 193; DPÜ Koleksiyonu)

Resim 4: Kütahya, Kulaksız Deresinde Havuz başı (Yakupoğlu, 1991: 164; DPÜ Koleksiyonu)

Resim 5: Kütahya, Hisar Kahvesinden Dablak Mahallesi (Yakupoğlu, 2016b: 145; DPÜ Koleksiyonu)

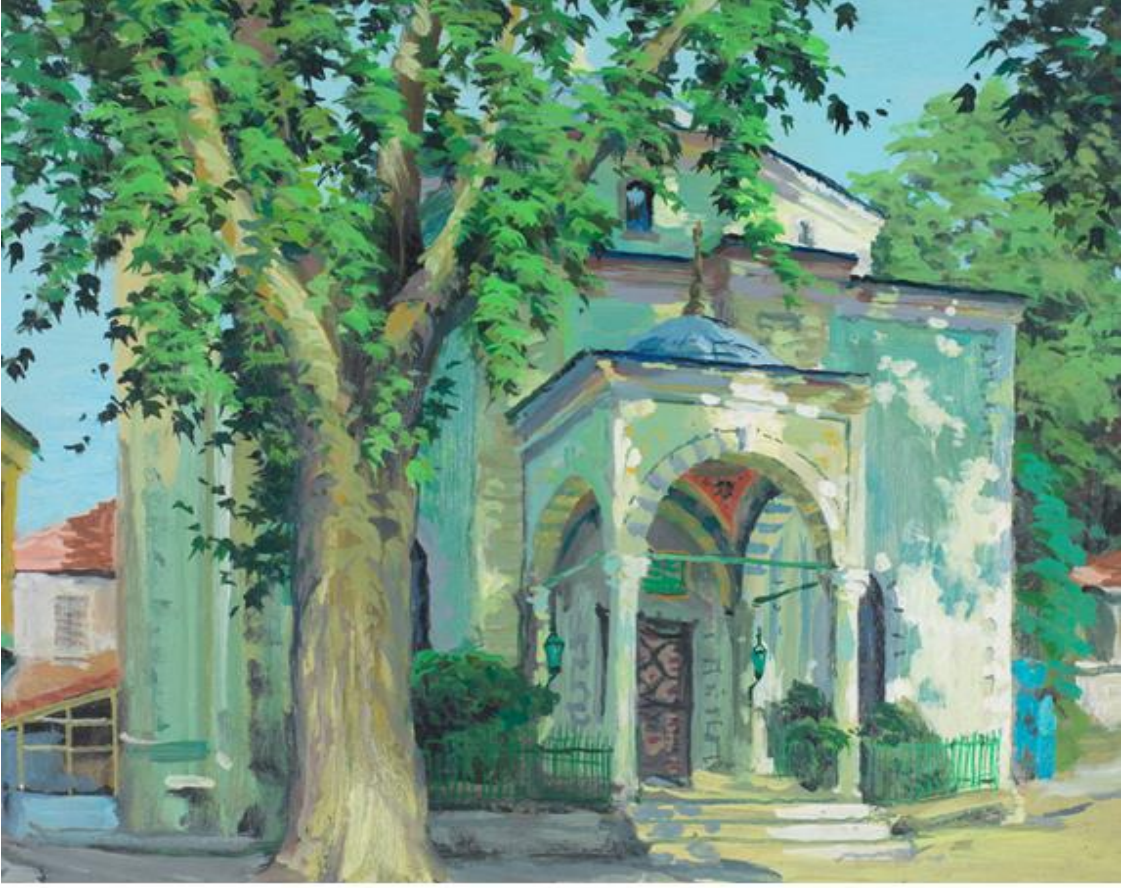
Resim 6: Kütahya, Hıdırlık Altı Satıdere Ağzında Terleme Köprüsü (Yakupoğlu, 2016b: 195; DPÜ Koleksiyonu)

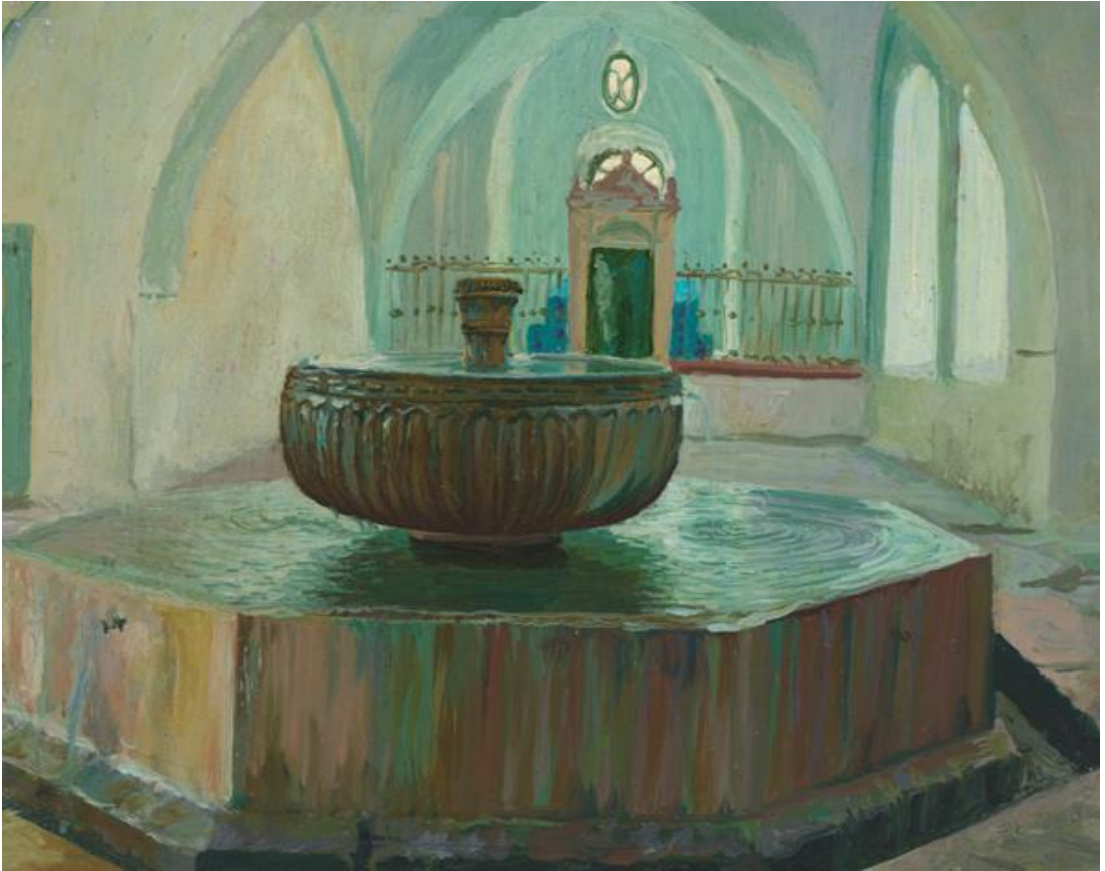
Resim 7: Kütahya, Hamidiye Mahallesi Özbek Müderris Yokuşundaki Çeşme (Yakupoglu, 2016b: 201; DPÜ Koleksiyonu)

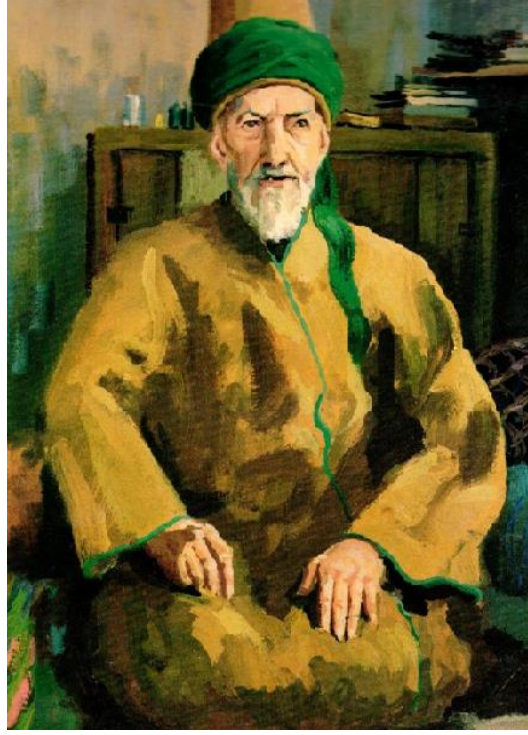
Resim 8: Kütahya, Kapanaltı semtindeki Kaditler Camii (Yakupoglu, 2016b: 191; DPÜ Koleksiyonu)

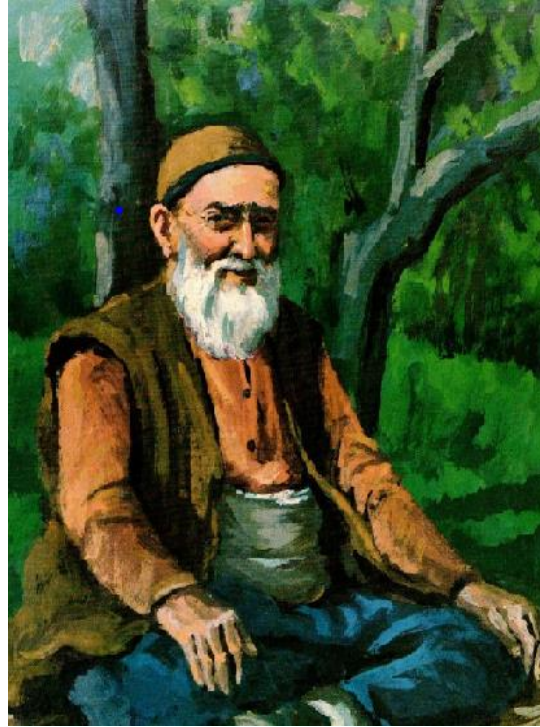
Resim 9: Kütahya, Yeşil Camii (Yakupoğlu, 2016b: 210; DPÜ Koleksiyonu)

Resim 9: Kütahya, Germiyan Konağı İçindeki Gök Şadırvan ve II. Yakup Bey Türbesi (Yakupoğlu Anadolu, 2016b: 161; DPÜ Koleksiyonu)

Resim 10: Kütahyalı Mevlevi Akif Dede (Yakupoğlu, 1991: 214; DPÜ Koleksiyonu)

Resim 11: Rıfai Dervişi Kütahyalı Hasan Dede (Yakupoğlu, 1991: 215; DPÜ Koleksiyonu)

KAYNAKÇA

ATAN A. & DOLUNAY A. (2014). “Kültürel Kimlik Ekseninde Bir Kütahyalı Ressam Ahmet Yakupoğlu”, Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya, s. 4-7.

AYVAZOĞLU, B. (2014). “Bir Kültür Adamı Olarak Ahmet Yakupoğlu” Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya, s. 37-40.

- AYVAZOĞLU, B. (1987). “Kütahya’da Derviş Meşrep Bir Ressam”, Tercüman, 21 Aralık 1987.
- BAŞBUĞ, F. (2014). “Ressam Ahmet Yakupoğlu’nun Resimlerinde İstanbul Çeşmeleri”, Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya, s. 47-54.
- DERMAN, M. U. (2016). “Ahmet Yakupoğlu İstanbul, Ahmet Yakupoğlu’na Dair”, Ahmet Yakupoğlu İstanbul, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul, s. 16-19.
- EREN, H. D. (2014). “Ressam ve Müzisyen Ahmet Yakupoğlu”, Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı, Dumlupınar Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya, s. 58-60.
- ÖZKAN, D. (2012). “Empresyonizm, Sinema ve Bergsoncu Zaman Kavram: Zaman ve Mekân Algılarının Dönüşümü”, The Journal of Academic Social Science Studies, 5(5): 247-268.
- KILIÇ, E. M. (2014). “Ahmet Yakupoğlu’nun Resimlerinde Gerçeklik Duygusu ve Türk Manzara Geleneğindeki Yeri”, Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya, s. 41-46.
- MERCİN, L. & KEHRİBAR, S. (2014). “Ahmet Yakupoğlu Belgeseli (Hayatı, Sanat Anlayışı ve Eserleri)”, Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya, s.70-85.
- SIR, A. N. (2001). Batmayan Güneş Devam Eden Gölgele, Seçil Ofset, İstanbul.
- SIR, A. N. (2014). ‘Kütahya’nın Renkli Siması Ressam, Neyzen, Minyatürist Ahmet Yakupoğlu”, Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya, s. 30-36.
- ŞERİFOĞLU, Ö. F. (2016). “Sanatlarla Örölmüş Bir Ömürden İzler”, Ahmet Yakupoğlu İstanbul, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul s. 62-122.
- YAKUPOĞLU, A. (1983). Ahmet Yakupoğlu’nun Fırçasından Boğaziçi, Türk Petrol Vakfı Kültür Yayınları, İstanbul.
- YAKUPOĞLU, A. (1991). Rengarenk Kütahya, Türkp petrol Vakfı, İstanbul.
- YAKUPOĞLU, A. (1998). Minyatürlerle Nasreddin Hoca Hikâyeleri, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya.
- YAKUPOĞLU, A. (2002). Resimde İstanbul ve İstanbul Ressamı Ahmet Yakupoğlu, T.C. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- YAKUPOĞLU, A. (2016a). Ahmet Yakupoğlu İstanbul, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- YAKUPOĞLU, A. (2016b). Ahmet Yakupoğlu Anadolu, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- YAZGAÇ, Pınar (2015). “Tabiatın ve Tarihin Yaşayan Ressamı Ahmet Yakupoğlu”, *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK) El Sanatları Dergisi*, 19: 81-90.
- YAZGAÇ, P. (2016). “Yakupoğlu’nun Kütahya’sında Zaman ve Mekân”, Ahmet Yakupoğlu İstanbul, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul, s.40-57.
- YAZGAÇ, P. (2017). Tabiatın ve Tarihin Yaşayan Ressamı Ahmet Yakupoğlu Kütahya Ekspres Gazetesi.